Vastine
12.11.2026

Erityisasiantuntija Julia Kinnunen

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

HE 165/2026 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi poliisilain 2 luvun, Suomen tasavallan hallituksen ja Ruotsin kuningaskunnan hallituksen välillä raja-alueen poliisiyhteistyöstä tehdystä sopimuksesta annetun lain ja Puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä vastineen otsikon asiassa.

1 Asiantuntijalausunnot

Vastine on laadittu asiakohdittain ja se perustuu asiantuntijalausuntoihin seuraavilta tahoilta:

Helsingin poliisilaitos, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, oikeusministeriö, Poliisihallitus, puolustusministeriö, Rajavartiolaitoksen esikunta, Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry, Tulli, ulkoministeriö.

Liikenne- ja viestintäministeriö ilmoitti valiokunnalle, ettei sillä ole asiassa lausuttavaa.

Tulli toteaa kannattavansa esityksen tavoitteita ja esityksessä ehdotettujen muutosten tukevan poliisin operatiivista kyvykkyyttä vastata tehokkaasti turvallisuusuhkiin, kun uhka liittyy miehittämättömien ilma-alusten lisäksi muihinkin miehittämättömiin kulkuneuvoihin tai kun käytetty teknologia eroaa nykyisistä tavanomaisista ratkaisuista. Lausunnossa ei ehdota muutoksia esitykseen.

Myös **Helsingin poliisilaitos**, **Liikenne- ja viestintävirasto**, **Poliisihallitus**, **puolustusministeriö**, **Rajavartiolaitoksen esikunta**, **Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry** ja **ulkoministeriö** näkevät tarpeelliseksi esitetyn poliisin toimivaltuuksien laajentamisen kattamaan miehittämättömien ilma-alusten lisäksi muutkin miehittämättömät kulkuneuvot. **Oikeusministeriö** katsoo ehdotetun toimivaltuuden tarkistamiselle esitettyjen tavoitteiden olevan hyväksyttäviä ja yhteiskunnallisesti painavia.

2 Tarpeellisuuskynnys

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota poliisilain 2 luvun 11 a §:ssä ehdotettuun toimivaltuuksien käytön edellytyksenä olevaan puuttumiskynnykseen, joka esityksessä ehdotetaan muutettavaksi voimassa olevan sääntelyn mukaisesta välttämättömyydestä tarpeellisuudeksi. Muutos merkitsisi soveltamisalan laajenemisen miehittämättömistä ilma-aluksista kaikkiin miehittämättömiin kulkuneuvoihin ohella toimivallan käyttöedellytysten lieventymistä. Oikeusministeriö huomauttaa, että perusoikeuksia rajoittava sääntely on sallittua vain, jos se on välttämätöntä hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi, ja toteaa esitettyjen tavoitteiden sinänsä olevan hyväksyttäviä ja yhteiskunnallisesti painavia. Oikeusministeriö kuitenkin katsoo, että välttämättömyyskynnyksen korvaaminen tarpeellisuuskynnyksellä tekee ehdotuksesta jokseenkin väljää, mikä on merkityksellistä etenkin perusoikeuksien rajoitusedellytyksiin kuuluvien täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusperiaatteiden

kannalta, ja esittää valiokunnan harkittavaksi, tulisiko sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta perusteluihin sisältyviä seikkoja nostaa sääntelyyn tai pitäytyä välttämättömyyskynnyksessä.

Liikenne- ja viestintävirasto toteaa, että puuttumiskynnyksen madaltaminen poikkeaa siitä, mitä muilta viranomaisilta on toistaiseksi edellytetty, ja että on epäselvää, mitä muutos tarkoittaisi esimerkiksi Rajavartiolaitoksen ja poliisin yhteistyön kannalta. Lisäksi virasto katsoo, että poliisin tehtävät saisivat etusijan miehittämättömillä kulkuneuvoilla harjoitettavaan lailliseen ja vaatimustenmukaiseen toimintaan, minkä vuoksi välttämättömyyskynnys olisi perusteltu. Liikenne- ja viestintävirasto huomioi lisäksi ehdotuksen, jonka mukaan teknisellä laitteella ei saisi aiheuttaa kohtuutonta haittaa muun muassa muulle radioviestinnälle. Liikenne- ja viestintävirasto tunnistaa vakavan turvallisuusuhan torjumisen voivan edellyttää toimenpiteitä, joista aiheutuu vähäistä suurempaa haittaa muulle radioviestinnälle, mutta katsoo tämän korostavan tarvetta sitoa toimenpiteet välttämättömyyteen.

Poliisihallitus katsoo puuttumiskynnyksen madaltamista koskevan ehdotuksen erinomaiseksi ja selkeyttävän myös säännöksen suhdetta poliisilain 2 luvun 11 §:ään, jossa säädetään kulkuneuvon siirtämisestä tai pysäyttämisestä silloin, kun se on perusteltua poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi. Poliisihallitus toteaa välttämättömyyskynnyksen, joka yleensä viittaa vihoviimeiseen käytössä olevaan keinoon, aiheuttavan käytännön hankaluuksia silloin, kun on tavoitteena vähimmän haitan periaatteen mukaisesti valita lievin, mutta tehokkain toimivaltuus miehittämättömän kulkuneuvon kulkuun tai toimintaan puuttumiseksi.

Helsingin poliisilaitos pitää esityksessä ehdotettuja toimivallan laajennuksia ja täsmennyksiä tarpeellisina. Poliisilaitos toteaa, että miehittämättömien kulkuneuvojen pysäyttäminen ja pudottaminen eivät koskaan ole täysin turvallisia toimenpiteitä, mutta mahdollisuus käyttää tehokkaita torjuntakeinoja varhaisemmassa vaiheessa vähentää olennaisesti sivullisiin kohdistuvien seurausten todennäköisyyttä.

Rajavartiolaitos toteaa esityksestä yleisesti, että on tärkeää huolehtia eri viranomaisten toimivaltuuksien olevan mahdollisimman yhdenmukaisia sanamuodoiltaan ja sisällöltään, erityisesti tilanteissa, joihin osallistuu useita toimivaltaisia viranomaisia.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry toteaa puuttumiskynnyksen muutoksen mahdollistavan toimivaltuuden käytön aikaisemmassa vaiheessa, ja korostaa riittävän koulutuksen, yhteisten toimintaohjeiden ja yksittäisen poliisimiehen oikeudellisen harkinnan merkitystä.

Sisäministeriö ei esitä muutoksia esitetyn mukaiseen puuttumiskynnykseen, josta säädettäisiin toimivaltuuden käyttöä koskien ehdotetussa poliisilain 2 luvun 11 a §:n 1 momentissa ja teknisen laitteen käyttöä koskien 2 momentin 3 kohdassa. Ministeriö katsoo esityksessä esitetyn tavoin, että tarpeellisuuskynnys mahdollistaa poliisin oikea-aikaisen toiminnan tilanteissa, joissa turvallisuuteen kohdistuva uhka on objektiivisesti arvioiden ilmeinen ja edellyttää välittömiä toimenpiteitä, vaikka puuttumisen välttämättömyyttä ei vielä olisi mahdollista osoittaa voimassa olevan sääntelyn edellyttämällä tavalla. Siinä missä välttämättömyyskynnys korostuu tilanteissa, joissa toimivallan käyttö on käytännössä viimeinen käytettävissä oleva keino tavoitellun lopputuloksen saavuttamiseksi, mahdollistaa tarpeellisuuskynnys viranomaistoimenpiteet jo aikaisemmassa vaiheessa. Ero puuttumiskynnyksissä korostuu erityisesti nopeasti muuttuvissa ja kehittyvissä tilanteissa, joissa viivästyminen voi estää toimivallan tehokkaan käyttämisen ja jopa johtaa siihen, ettei uhkaa enää kyetä torjumaan. Miehittämättömien kulkuneuvojen teknologian nopea kehitys ja niiden käyttömahdollisuuksien laajentuminen lisäävät osaltaan myös niiden aiheuttamien turvallisuusuhkien todennäköisyyttä tulevaisuudessa.

Sisäministeriö korostaa, ettei ehdotettu toimivaltuus mahdollistaisi puuttumista miehittämättömän kulkuneuvon kulkuun tai toimintaan pelkästään tarpeellisuusarvioinnin perusteella. Toimivallan

käyttö edellyttäisi aina laissa säädetyn käyttötarkoituksen täyttymistä, minkä lisäksi toiminnassa olisi noudatettava poliisilain 1 luvussa säädettyjä yleisiä poliisitoimintaa ohjaavia periaatteita. Erityistä merkitystä olisi perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittamisella, suhteellisuusperiaatteella, vähimmän haitan periaatteella, tarkoitussidonnaisuuden vaatimuksella sekä toimenpiteiden puolustettavuudella. Lisäksi olisi huomioitava poliisilain 1 luvun 9 §, jonka mukaan poliisi voi luopua toimenpiteestä, mikäli sen loppuun saattaminen johtaisi tavoiteltuun päämäärään nähden kohtuuttomaan lopputulokseen. Vaikka näitä periaatteita ei ole erikseen kirjattu ehdotettuun säännökseen, ne ohjaavat kaikkea poliisitoimintaa ja rajaavat osaltaan toimivaltuuden käyttöä.

Sisäministeriö toteaa Liikenne- ja viestintäviraston esittämään huomioon viranomaisia koskevan sääntelyn yhdenmukaisuudesta, että eduskunnan käsiteltävänä olevassa Rajavartiolaitoksen toimivaltuuksia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 158/2026 vp) ehdotetaan Rajavartiolaitokselle poliisilain ehdotettua sääntelyä vastaavaa toimivaltaa puuttua miehittämättömän kulkuneuvon kulkuun tai toimintaan silloin, kun se on tarpeen säännöksessä eriteltyjen tarkoitusten vuoksi. Sisäministeriö pitää tärkeänä, että eri turvallisuusviranomaisten toimivaltuudet, viranomaisten toiminnan eroavaisuudet kuitenkin huomioon ottaen, ovat mahdollisimman yhdenmukaisia sekä sanamuodoltaan että sisällöltään, mikä edistää sääntelyn johdonmukaisuutta, ennakoitavuutta ja viranomaistoiminnan selkeyttä. Lisäksi ministeriö huomauttaa, että esimerkiksi vankeuslain (767/2005) 16 luvun 2 a §:ssä koskien Rikosseuraamuslaitoksen oikeutta puuttua miehittämättömän kulkuneuvon kulkuun tai 1.1.2027 voimaan tulevan ydinenergialain (775/2026) 166 §:ssä koskien ydinenergialaitoksen turvahenkilön oikeutta puuttua miehittämättömän kulkuneuvon kulkuun ei erikseen ole säädetty puuttumiskynnystä. On kuitenkin huomattava vankeuslain ja ydinenergialain sääntelyn olevan perusteiltaan poliisilain sääntelystä poikkeavaa esimerkiksi siten, että toimivaltuuden käyttö on niissä sidottu tietylle alueelle oikeudetta saapuvan miehittämättömän kulkuneuvon kulkuun puuttumiseen.

Hallintovaliokunta on aikaisemmassa lausunnossaan (HaVM 23/2018 vp, s. 3) painottanut poliisin miehittämättömiin ilma-aluksiin puuttumisen välttämättömyyttä, kuten oikeusministeriö lausunnossaan huomauttaa. Sisäministeriö toteaa, että poliisin toimintaympäristö koskien miehittämättömiä kulkuneuvoja ei enää olennaisesti vastaa sitä tilannetta, jossa nykyinen miehittämättömiä ilma-aluksia koskeva sääntely on valmisteltu. Miehittämättömien kulkuneuvojen teknologia on kehittynyt ja käyttötilanteet monimuotoistuneet, mikä edellyttää toimivaltuuden ja sen perusteiden uudelleentarkastelua.

3 Ampuma-aseen ja voimakeinojen käyttö

Helsingin poliisilaitos toteaa poliisin toimivaltuuden ja keinojen puuttua miehittämättömiin kulkuneuvoihin tällä hetkellä olevan riittämättömät. Poliisilaitos toteaa erilaisten kineettisten torjuntakeinojen olevan miehittämättömien ilma-alusten torjunnassa muita keinoja toimintavarmempia, ja ampuma-aseen käyttöä koskevien ehdotusten mahdollistavan poliisille paremmat toimintaedellytykset.

Poliisihallitus kannattaa poliisilain 2 luvun 19 §:n täsmentämistä ampuma-aseen käyttöä koskien voimassa olevan sääntelyn tulkinnanvaraisuuden vuoksi.

Oikeusministeriö toteaa esittäneensä lausuntokierroksella huomioita muun muassa ampuma-aseen käyttöä koskevaan toimivaltaan, ja että jatkovalmistelussa on oikeusministeriön esiin nostamat huomiot ja ehdotukset otettu hyvin huomioon ja esitystä täydennetty.

Liikenne- ja viestintävirasto toteaa valitettavaksi sen, ettei ampuma-aseen käyttöä koskevasta pykälästä ilmene sitä, että voimakeinojen käytön lisäksi myös ampuma-aseen käytön arvioinnin olisi perustuttava tilanteen kokonaisarviointiin.

Sisäministeriö ei ehdota muutoksia esityksessä ehdotettuihin poliisilain 2 luvun 17 §:n 1 momenttiin ja 2 luvun 19 §:n 1 momenttiin. Ampuma-aseen käyttöä koskevassa poliisilain 2 luvun 19 §:ssä ei erikseen säädetä ampuma-aseen käytön perustumisesta tilanteen kokonaisarviointiin, mutta 2 luvun 17 §:ssä säädetyt voimakeinojen käytön edellytykset, mukaan lukien voimakeinojen käytön puolustettavuusarvioinnissa huomioon otettavat tilanteen kokonaisarvosteluun vaikuttavat seikat, ohjaavat myös ampuma-aseen käyttöä. Lisäksi poliisilain 1 luvun 3 §:ssä säädetty suhteellisuusperiaate, jonka mukaan poliisin toimenpiteiden on oltava puolustettavia suhteessa tehtävän tärkeyteen, vaarallisuuteen ja kiireellisyyteen, tavoiteltavaan päämäärään, toimenpiteen kohteena olevan henkilön käyttäytymiseen, ikään, terveyteen ja muihin vastaaviin häneen liittyviin seikkoihin sekä muihin tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin, ohjaa kaikkea poliisin toimintaa, myös ampuma-aseen käyttämistä. Ampuma-aseen käytön perustumista tilanteen kokonaisarviointiin ei näin ollen ole tarpeen erikseen säännöksessä mainita.

4 Poliisin teknisen laitteen käytön luovuttaminen toisen viranomaisen virkamiehelle

Rajavartiolaitos pitää ehdotusta, jonka mukaan poliisin hallinnassa oleva laite voitaisiin rajatusti luovuttaa muun virkamiehen käytettäväksi, perusteltuna.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry pitää perusteltuna sitä, ettei muun viranomaisen virkamiehelle annettaisi itsenäistä poliisitoimivaltuutta, vaan toimivaltuuden käytön edellytysten arviointi ja päätöksenteko säilyisivät poliisilla. SPJL ry pitää lisäksi perusteltuna säännökseen ehdotettua välttämättömyysedellytystä sekä sitä, ettei järjestelyä voitaisi perustella yksinomaan tarkoituksenmukaisuudella, taloudellisuudella tai poliisin henkilöstöresurssien säästämisellä.

Puolustusministeriö pitää ennakoimattomien tilanteiden vuoksi joustavaa ja laajaa sääntelyä kannatettavana, mutta katsoo jossakin määrin epäselväksi esimerkiksi säännöksen tosiasiallisen tarpeen, soveltamistilanteiden sekä rajanvedon virka-apusääntelyyn.

Sisäministeriö ei esitä muutoksia esitetyn mukaiseen poliisilain 2 luvun 11 a §:n 3 momenttiin. Säännös on tarpeellinen erityisesti nopeasti kehittyviä, ennakoimattomia tilanteita varten. Teknisen laitteen luovuttamiselle olisi säädetty tarkat edellytykset, ja säännös olisi tarkoitettu poikkeukseksi edellytyksestä, jonka mukaan teknistä laitetta saisi käyttää vain asianmukaisen koulutuksen saanut poliisimies. Säännöksen soveltamistilanne olisi lähtökohtaisesti esimerkiksi sellainen, jossa viranomaiset ovat muulla perusteella yhteistoiminta- tai virka-aputehtävällä, ja tilanteessa joudutaan puuttumaan miehittämättömän kulkuneuvon kulkuun tai toimintaan. Tarvittava tekninen laite olisi ainoastaan poliisilla, jolla ei olisi kuitenkaan edellytyksiä käyttää laitetta. Torjuntatoimia ei voitaisi enää tehokkaasti toteuttaa, jos paikalle olisi jouduttava odottamaan poliisin lisäresursseja käyttämään teknistä laitetta miehittämättömän kulkuneuvon kulkuun tai toimintaan puuttumiseksi. Sääntely ei rajaisi Puolustusvoimielle tai Rajavartiolaitokselle muun lainsäädännön nojalla kuuluvia toimivaltuuksia.

5 Ilmoitus teknisen laitteen käytöstä Liikenne- ja viestintävirastolle

Liikenne- ja viestintävirasto huomauttaa, että teknisen laitteen käytöstä olisi ilmoitettava sille vain silloin, kun käytetään radiotaajuuksilla vaikuttavaa laitetta. Viraston mukaan rajaus ei suoraan käy ilmi hallituksen esityksestä.

Poliisihallitus toteaa, että ilmoitusvelvollisuuden olisi käsitettävä vain radio- tai muulle viestinnälle tai yleiselle viestintäverkolle haittaa aiheuttavien teknisten laitteiden käyttö.

Sisäministeriö katsoo, että Liikenne- ja viestintävirastolle tehtävää ilmoitusta koskevaan ehdotettuun 1. lakiehdotuksen (poliisilaki) 2 luvun 11 a §:n 4 momenttiin voitaisiin tehdä seuraava muutos (punaisella):

> Radiotaajuuksilla vaikuttavan teknisen laitteen käyttämisestä on ilmoitettava Liikenne- ja viestintävirastolle, jollei se ole radio- tai muulle viestinnälle taikka yleiselle viestintäverkolle oletettavasti aiheutuvaan tai aiheutuneeseen haittaan nähden ilmeisen tarpeetonta tai jos ilmoittamatta jättäminen on poliisin taktisiin ja teknisiin menetelmiin liittyvästä syystä ilmeisen perusteltua.

Säännöksessä siten täsmennettäisiin, että ilmoitus olisi tehtävä vain radiotaajuuksilla vaikuttavista laitteista. Täsmennys korostaisi säädöstasolla sitä, etteivät kaikki miehittämättömien kulkuneuvojen kulkuun tai toimintaan puuttumiseen tai torjuntatoimintaan käytetyt laitteet ole sellaisia, joista Liikenne- ja viestintävirasto tarvitsee ilmoituksen, koska kaikki laitteet eivät vaikuta radiotaajuuksiin. Liikenne- ja viestintäviraston mukaan ilmoitukset nimenomaisesti radiotaajuuksilla vaikuttavista laitteista ovat sellaisia, joista ilmoituksia on voimassa olevan sääntelyn nojalla tehty ja joista ilmoituksia jatkossakin on syytä tehdä. Käytännössä voimassa olevan sääntelyn nojalla ilmoitusvelvollisuutta on rajannut se, ettei ilmoitusta ole tarvinnut tehdä, mikäli se on radioviestinnälle, muulle viestinnälle tai yleiselle viestintäverkolle aiheutuvaan tai aiheutuneeseen haittaan nähden ilmeisen tarpeetonta.

Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluisivat radiohäirintälähettimet sekä muut radiolähettimet ja radiotaajuuksia hyödyntävät tekniset järjestelmät. Ilmoitusvelvollisuus on tarpeen yleiselle viestintäverkolle laillisesti aiheutettujen häiriöiden erottelemiseksi laittomasti, tahattomasti tai luonnon aiheuttamista häiriöistä sekä Liikenne- ja viestintäviraston lakisääteisten tehtävien hoitamiseksi. Ilman tietoa radiotaajuuksilla vaikuttavan häirintälaitteen käytöstä Liikenne- ja viestintävirasto voi joutua käyttämään aikaa ja resursseja lyhytaikaisenkin häiriön syyn selvittämiseen esimerkiksi kenttämittauksin. Ennakkoilmoitus voi ehkäistä tarpeettoman selvitystyön ja jälkikäteinen ilmoitus rajata ja ratkaista jo käynnistyneen selvityksen. Ilmoitusta ei alkuperäisen ehdotuksen mukaisesti tarvitsisi tehdä myöskään silloin, jos ilmoittamatta jättäminen olisi radio- tai muulle viestinnälle taikka yleiselle viestintäverkolle oletettavasti aiheutuvaan tai aiheutuneeseen haittaan nähden ilmeisen tarpeetonta tai jos ilmoittamatta jättäminen olisi poliisin taktisiin ja teknisiin menetelmiin liittyvästä syystä ilmeisen perusteltua.

6 Kansainvälinen merioikeus

Ulkoministeriö huomauttaa, että vaikka Yhdistyneiden kansakuntien merioikeusyleissopimuksen (SopS 49 ja 50/1996) mukainen alusten oikeus viattomaan kauttakulkuun mainitaan asianmukaisesti hallituksen esityksessä, ei asiaa mainita esityksessä säännöskohtaisissa perusteluissa tai pykälätasolla.

Sisäministeriö katsoo esityksen merioikeusyleissopimusta koskevan jakson 2.2.4.1 suppeaksi, eikä sopimusta käsitellä säännöskohtaisissa perusteluissa. Esityksen sivulla 13 kuitenkin todetaan, että mikäli miehittämätön kulkuneuvo katsottaisiin esimerkiksi rakenteensa vuoksi alukseksi, jolla on oikeus viattomaan kauttakulkuun, merioikeusyleissopimus rajoittaa rantavaltion mahdollisuuksia puuttua sen kulkuun. Kyseinen koskee myös poliisin toimintaa. Toimivaltuuksien käytössä on huomioitava kulloinkin käsillä olevaan asiaan vaikuttavat Suomea sitovat kansainväliset velvoitteet, kuten merioikeusyleissopimus tai esimerkiksi ilmailun kyseessä ollessa kansainvälinen siviili-ilmailun yleissopimus (SopS 11/1949). Sisäministeriö ei katso tarpeelliseksi mainita säädöstasolla erikseen YK:n merioikeusyleissopimuksesta johtuvia rajauksia.

7 Esityksen vaikutukset

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto SPJL ry kiinnittää huomiota ehdotettujen muutosten henkilöstö- ja resurssivaikutuksiin, koulutustarpeeseen sekä poliisimiesten oikeudelliseen vastuuseen ja työturvallisuuteen. SPJL ry:n mukaan pelkkä toimivallan laajentaminen ei paranna poliisin tosiasiallista toimintakykyä, ellei samalla poliisin toimintaan turvata riittäviä resursseja.

Sisäministeriö toteaa esityksessä arvioidun mukaisesti, ettei esityksestä aiheudu lisämäärärahatarvetta valtion budjettiin, vaan kustannukset olisi katettava voimassa olevilla poliisin resursseilla. Arviot esityksen aiheuttamista kustannuksista on toteutettu yhteistyössä Poliisihallituksen kanssa. Arvioihin liittyy epävarmuuksia, sillä laitehankinta- ja koulutuskustannukset riippuvat muun muassa siitä, kuinka laajaa miehittämättömien kulkuneuvojen käyttö ja poliisin havainnointi- ja torjuntalaitteiston käyttö tulevaisuudessa tulevat olemaan. Poliisille myönnettiin vuoden 2026 toisessa lisätalousarviossa 6,2 miljoonaa euroa droonitorjuntakyvyn vahvistamiseen, mikä osaltaan kattanee myös esityksestä aiheutuviin tarpeita. Esityksestä seuraavista koulutustarpeista vastaavat lähtökohtaisesti Poliisihallitus ja sen alainen Poliisiammattikorkeakoulu.

8 Perus- ja ihmisoikeuksien arviointi toimivaltuuksien käytössä

Hallintovaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä kirjallista vastausta hallintovaliokunnan kuulemisessa esitettyyn kysymykseen siitä, mitä perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittamista koskeva periaate merkitsee miehittämättömiin kulkuneuvoihin puuttumisessa.

Poliisilain 1 luvun 2 §:n mukaan poliisin on kunnioitettava perusoikeuksia ja ihmisoikeuksia sekä toimivaltuuksia käyttäessään valittava perusteltavissa olevista vaihtoehdoista se, joka parhaiten edistää näiden oikeuksien toteutumista. Perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittamista koskeva periaate ohjaa kaikkea poliisin toimintaa, siten myös miehittämättömiin kulkuneuvoihin puuttumista.

Perustuslakivaliokunta on todennut perusoikeusjärjestelmässä kysymyksen ääritapauksissa olevan perustuslain 7 §:n mukaisen oikeuden henkilökohtaiseen turvallisuuteen suojaamisesta (esim. PeVL 99/2022 vp, kappale 2). Miehittämättömiin kulkuneuvoihin puuttumisessa yleisesti on kyse tämän perusoikeuden turvaamisesta. Miehittämättömät kulkuneuvot voivat aiheuttaa vakavaa vaaraa ihmisten hengelle ja terveydelle esimerkiksi niiden sisältämän räjähdekuorman vuoksi. Toisaalta miehittämättömän kulkuneuvon kulkuun tai toimintaan puuttuminen voi olla merkityksellistä esimerkiksi perustuslain 15 §:ssä turvatun omaisuudensuojan vuoksi, sillä toimenpide voi aiheuttaa kulkuneuvon vahingoittumisen tai tuhoutumisen. Perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittamista koskeva periaate tällöin edellyttää, että poliisin on kulloinkin käsillä olevassa tilanteessa tunnistettava toiminnan perus- ja ihmisoikeusvaikutukset ja valittava kyseisiä oikeuksia parhaiten toteuttava vaihtoehto. Esimerkiksi omaisuudensuojaan kajoava toimenpide voi olla perusteltu, mikäli sillä suojataan oikeutta elämään tai henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja turvallisuuteen. Tällöinkin toimenpiteistä on kuitenkin valittava se, joka parhaiten turvaa myös oikeutta omaisuuteen. Asiallisesti periaatteella on tällöin yhtymäkohtia vähimmän haitan periaatteeseen, jonka mukaan poliisin toimenpiteillä ei kenenkään oikeuksiin saa puuttua enempää eikä kenellekään saa aiheuttaa suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi.

9 Teknisluonteisia korjausehdotuksia

Sisäministeriö on hallituksen esityksen antamisen jälkeen havainnut alla esitetyn mukaisen teknisluonteisen korjaustarpeen, joka nostettiin esiin myös ministeriön valiokunnalle antamassa lausunnossa:

1. lakiehdotus

Sisäministeriö toteaa, että poliisilain muuttamista koskevan lakiehdotuksen johtolause tulisi korjata seuraavasti (punaisella):

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan poliisilain (872/2011) 2 luvun ~~11 a §, 15 a §,~~ 11 a ja 15 a §, 17 §:n 1 momentti ja 19 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 2 luvun ~~11 a §, 15 a §~~ 11 a ja 15 a § ja 17 §:n 1 momentti laissa 540/2020, ~~ja~~ sekä *lisätään* 2 lukuun uusi 11 b § seuraavasti: